

ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

น เตน โหติ รมมฏโจ เยนตถ สหสา นเย
 โย จ อตถ อนาคตตจ อุก โนจเฉย ปณชิตโต
 อสาหเสน รมเมน สเมน นยตี ปเร
 รมมสส กุคโต เมธาวิ รมมฏโจติ ปวจจตีติ ฯ

ตตถ เตนาคี เอตตเกเนว การณน ฯ รมมฏโจติ ราชูหิ อตตนา
 กตตพเพ วินิจจยรมเม จิตโต รมมฏโจ นาม น โหติ ฯ เยนาคี เยน
 การณน ฯ อตถนติ โอตินฉฉ วิโนจฉิตพพ อตถ ฯ สหสา นเยติ ฉนุทาทิสู
 ปติฏจโต สาหเสน มุสาวาทน วินิจเฉย ฯ โย หิ ฉนุเท ปติฏจาย
 อตตโน ฉาตี วา มิตถ วา มุสาวาท วตวา อสสามิกเมว สามิก
 กโรติ โทเส ปติฏจาย อตตโน เวริน มุสา วตวา สามิกเมว อสสามิก
 กโรติ โมเห ปติฏจาย ลฉจ กเหตวา วินิจฉยกาเล อฉฉาวีหิตโต วิย อิตโต
 จิตโต จ โอลเกนโต มุสา วตวา อมินา ฉิต อย ปราชิตติ ปรี นีหริ
 ภเย ปติฏจาย กสสจเทว อสสรชาติกสส ปราชย ปาณนคตสสาปี ชย
 อารอปสิ อย สาหเสน อตถ เนติ นาม ฯ โส รมมฏโจ นาม น โหตีติ
 อตโต ฯ โย จ อตถ อนาคตตจจติ ฏตฉจ อฏตฉจ การฉ ฯ อุก
 โนจเฉยชาติ โย ปน ปณชิตโต อุก อตถานตเถ วินิจฉินิตวา วทติ ฯ
 อสาหเสนาคี อมุสาวาทน ฯ รมเมนาคี วินิจฉยรมเมน น ฉนุทาทิวเสน ฯ
 สเมนาคี อปราธานุรเปเนว ปเร นยติ ชย วา ปราชย วา ปาเปติ ฯ
 รมมสส กุคโตติ โส รมมกุคโต รมมรกุจโต รมโมชปฉฉาย
 สมนุณาคโต เมธาวิ วินิจฉยรมเม ฉิตตตา รมมฏโจติ ปวจจตีติ อตโต ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธ์ไทย

สคฺดา สยกคฺตา ใน อภาสี ๑ อาชฺยาตบฺท กคฺตฺวาจก อีมา วิเสสน
ของ คาลา ๑ อวฺตคฺกมฺม ใน อภาสี

ปฺกฺคโล สยกคฺตา ใน โหติ ๑ อาชฺยาตบฺท กคฺตฺวาจก น ศัพท์
ปฏิเสชนคฺถ เตน วิเสสน ของ การณฺน ๑ เหตุ ใน โหติ
ธมฺมญฺโฆ วิคฺคิตคฺตา ใน โหติ ปฺกฺคโล สยกคฺตา ใน นเย ๑
อาชฺยาตบฺท กคฺตฺวาจก เยน วิเสสน ของ การณฺน ๑ เหตุ
ใน นเย อคฺถ์ อวฺตคฺกมฺม ใน นเย สหสา คฺตฺติยาวิเสสน (หรือ
กิริยาวิเสสน) ใน นเย จ ศัพท์ ปกฺขนฺตรโชนก โย วิเสสน
ของ ปฺกฺคโล ๑ สยกคฺตา ใน นิจฺเจยฺย และ นยฺตี กิริยาตบฺท
อาชฺยาตบฺท กคฺตฺวาจก อคฺถ์ กิฺตี อนคฺถ์ กิฺตี สรฺูป ใน อฺโภ
สภาวะ จ สองศัพท์ ปทสมฺมจฺยคฺถ เข้ากับ อคฺถ์ และ อนคฺถ์
อฺโภ วิเสสน ของ สภาวะ ๑ อวฺตคฺกมฺม ใน นิจฺเจยฺย ปณฺจติโต
วิเสสน ของ ปฺกฺคโล อสาหเสน กิฺตี ธมฺเมน กิฺตี สเมน กิฺตี
คฺตฺติยาวิเสสน ใน นยฺตี ปเร วิเสสน ของ ปฺกฺคเล ๑ อวฺตคฺกมฺม
ใน นยฺตี โส วิเสสน ของ ปฺกฺคโล ๑ อวฺตคฺกมฺม ใน ปวฺจฺจติ
มยา อนภินิตกคฺตา ใน ปวฺจฺจติ ๑ อาชฺยาตบฺท กมฺมวาจก
ธมฺมสฺส ฉญฺชีอนภินิตกคฺตา ใน คฺตฺโต ๑ กิฺตี เมธาวิ กิฺตี วิเสสน
ของ ปฺกฺคโล ธมฺมญฺโฆ สรฺูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ อาการ ใน
ปวฺจฺจติ อิติ ศัพท์ สรฺูป ใน อีมา คาลา ๑

คคฺถ วิเสสน ของ ปทสฺส ๑ นิทฺฐารณฺ ใน ปทสฺส เตน สรฺูป ใน
อิติ ๑ ศัพท์ สรฺูป ใน ปทสฺส ๑ นิทฺฐารณฺ และ สามิสมฺพนฺธ ใน อคฺโถ

---

* น ศัพท์ในคาลา สัมพันธ์ตามรูปพระพุทธพจน์ น ศัพท์ในอรรถกถา สัมพันธ์
ตามรูปอรรถกถา จึงเรียกต่างกัน

เอตตเคน วิเสสน ของ การเณน เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ เอตตเคน การเณน
เหตุ ใน โหติ อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโถ ๑ ลิงคตุถ ๑

ธมฺมญฺโฆ สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ
ใน อตุโถ ปุคฺคโล สยกคฺตา ใน โหติ น ศัพท์ ปฏิเสธ ใน โหติ ๑ อาขยาตบท
กตฺตฺวาจก ราชฺหิ อนภิหิตกคฺตา ใน กตฺตฺพฺเพ อตฺตนา กรณ ใน กตฺตฺพฺเพ ๑
วิเสสน ของ วินิจฺฉยธมฺเม ๑ อาธาร ใน จิโต ๑ วิเสสน ของ ปุคฺคโล ธมฺมญฺโฆ
วิกตฺติคคฺตา ใน โหติ นาม ศัพท์ สณฺญาโชตก เข้ากับ ธมฺมญฺโฆ อิติ ศัพท์
สรูป ใน อตุโถ ๑ ลิงคตุถ ๑

เขน สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน
อตุโถ เขน วิเสสน ของ การเณน ๑ เหตุ ใน นเย อิติ ศัพท์ สรูป ใน
อตุโถ ๑ ลิงคตุถ ๑

อตุถํ สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน
อตุโถ โอตินฺณํ กิถิ วินิจฺฉิตฺตฺพํ กิถิ วิเสสน ของ อตุถํ โอตินฺณํ วิวริย ใน
วินิจฺฉิตฺตฺพํ ๑ วิวธฺม อตุถํ อวฺตุคตฺกมฺม ใน นเย อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโถ ๑
ลิงคตุถ ๑

สหาสา นเย สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปททฺวสฺส ๑
สามีสมฺพนฺธ ใน อตุโถ ปุคฺคโล สยกคฺตา ใน วินิจฺฉเยย ๑ อาขยาตบท
กตฺตฺวาจก ฉนฺทาทิสฺสู วิเสสน ของ อคฺคีสฺสู ๑ อาธาร ใน ปตฺติญฺจิโต ๑ วิเสสน
ของ ปุคฺคโล สหาเสน กิถิ มุสวาเทน กิถิ ตตฺติยาวิเสสน ใน วินิจฺฉเยย
สหาเสน วิวริย ใน มุสวาเทน ๑ วิวธฺม อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโถ ๑ ลิงคตุถ ๑

หิ ศัพท์ ทพฺหิกรณโชตก โย วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๑ สยกคฺตา
ใน กโรติ สองบท นีหฺรติ และ อาโรเปสิ กิริยาสืบท อาขยาตบท กตฺตฺวาจก
ฉนฺเต อาธาร ใน ปตฺติญฺจาย ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วตฺวา อตฺตโน สามีสมฺพนฺธ
ใน ฉาตี และ มิคฺตํ ฉาตี กิถิ มิคฺตํ กิถิ อวฺตุคตฺกมฺม ใน กโรติ วา สองศัพท์
ปทวิกปฺปคฺต เข้ากับ ฉาตี และ มิคฺตํ มุสวาทํ กิริยาวิเสสน ใน วตฺวา ๑
ปุพฺพกาลกิริยา ใน กโรติ อสฺสามิกํ วิเสสน ของ ฉาตี และ มิคฺตํ เอว ศัพท์

อวชาธณ เข้ากัับ อสุสามิกั สามิกั วิกตติกมมุ ใน กโรติ

โทเส อาธาร ใน ปติญุชาย ๆ ปุพุกกาลกิริยา ใน วตุวา อตุตโน^๒ สมุปทาน ใน เวรินั ๆ อวตุตกมมุ ใน กโรติ มุสา กิริยาวิเสสน ใน วตุวา ๆ ปุพุกกาลกิริยา ใน กโรติ สามิกั วิเสสน ของ เวรินั เอว สัพท์ อวชาธณ เข้ากัับ สามิกั อสุสามิกั วิกตติกมมุ ใน กโรติ

โมเห อาธาร ใน ปติญุชาย ๆ ปุพุกกาลกิริยา ใน คเหตุวา ลฉุจั อวตุตกมมุ ใน คเหตุวา ๆ ปุพุกกาลกิริยา ใน โอโลเกนุโต วินิจยุกาลเล กาลสตุคมี ใน โอโลเกนุโต อณณาวิหิโต อุปมาวิกตติกตุตา ใน หตุวา วิย สัพท์ อุปมาโชตค เข้ากัับ อณณาวิหิโต หตุวา สมานกาลกิริยา ใน โอโลเกนุโต อิติ สองบท วิเสสน ของ ปสสุโต จ สองสัพท์ ปทสมุจยุยตุต เข้ากัับ อิติ และ อิติ ปสสุโต ตติยาวิเสสน ใน โอโลเกนุโต ๆ อพุกนตุรกิริยา ของ ปุคคโล มุสา กิริยาวิเสสน ใน วตุวา ๆ ปุพุกกาลกิริยา ใน นีหริติ อิมินา วิเสสน ของ ปุคคเลน ๆ อนภิหิตกตุตา ใน ชิตั ๆ กิตบท ภาววาจก อัย วิเสสน ของ ปุคคโล ๆ สยกตุตา ใน ปราชิโต ๆ กิตบท กตุตุวาจก อิติ สัพท์ สรุปล ใน วจนน ๆ กรณ ใน นีหริติ ปริ วิเสสน ของ ปุคคลั ๆ อวตุตกมมุ ใน นีหริติ

ภย อาธาร ใน ปติญุชาย ๆ ปุพุกกาลกิริยา ใน อาโรเปสิ กสสุจิ กัตี อิศุสรชาติกสสุ กัตี ปาปุนนตุสสุ กัตี วิเสสน ของ ปุคคลสสุ ๆ สมุปทาน ใน อาโรเปสิ เอว สัพท์ อวชาธณ เข้ากัับ กสสุจิ ปราชัย อวตุตกมมุ ใน ปาปุนนตุสสุ อปี สัพท์ อเปกขตุต เข้ากัับ ปาปุนนตุสสุ ชัย อวตุตกมมุ ใน อาโรเปสิ อัย วิเสสน ของ ปุคคโล ๆ สยกตุตา ใน เนติ ๆ อาขุยาตบท กตุตุวาจก สาหเสน ตติยาวิเสสน ใน เนติ อตุถั อวตุตกมมุ ใน เนติ นาม สัพท์ สณณาโชตค เข้ากัับ เนติ ๆ โส วิเสสน ของ ปุคคโล ๆ สยกตุตา ใน โหติ ๆ อาขุยาตบท กตุตุวาจก ฐมมุญุโจ วิกตติกตุตา ใน โหติ นาม สัพท์ สณณาโชตค เข้ากัับ ฐมมุญุโจ น สัพท์ ปญุเสธ ใน โหติ อิติ สัพท์

^๒ อตุตโน สามีสมุพนุช ใน เวรินั กัได้ เหมือนกัับประโยค อตุตโน ฅาตี วา มิตุคั วา

สรูป ใน อตุโธ ๑ วุตตกมฺม ใน เวทิตพฺโพ ปณฺชิตฺเตน อนภิตกคฺคตา ใน เวทิตพฺโพ ๑ กิตฺตบถ กมฺมวาทก ๑

โย จ อตุถํ อนตุถฉจฺจ สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน คาถาปาทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน อตุโธ ภูตํ ก็ดี อภูตํ ก็ดี วิเสสน ของ การฉํ จ สองศัพท์ ปทสมฺมจฺจยตุถ เข้ากับ ภูตํ และ อภูตํ การฉํ สรูป ใน อุโภ สภาเว อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโธ ๑ ลิงฺคตุถ ๑

อุโภ นิจุฉเยยฺย สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปททวยสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน อตุโธ ปน ศัพท์ ปกฺขนฺตรโฆตก โย ก็ดี ปณฺชิตฺโต ก็ดี วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๑ สยกคฺคตา ใน วทฺติ ๑ อาขยาตบถ กคฺคฺควาทก อุโภ วิเสสน ของ อตุถานคฺเต ๑ อวฺตุตตกมฺม ใน วิญฺจฺฉินฺตีวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วทฺติ อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโธ ๑ ลิงฺคตุถ ๑

อสาหเสน สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน อตุโธ อมฺุสวาเวทน ตติยาวิเสสน ใน นยติ อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโธ ๑ ลิงฺคตุถ ๑

ธมฺเมน สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ สรูป ใน ปทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน อตุโธ วิญฺจฺฉยธมฺเมน ก็ดี ฉนฺุทาทิวเสน ก็ดี ตติยาวิเสสน ใน นยติ วิญฺจฺฉยธมฺเมน วิวริย ใน น ฉนฺุทาทิวเสน ๑ วิวรณฺ น ศัพท์ ปฏฺิเสธ ใน ฉนฺุทาทิวเสน อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโธ ๑ ลิงฺคตุถ ๑

สเมน สรูป ใน อิติ ๑ สรูป ใน ปทสฺส ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน อตุโธ^๑ อปฺราธานูเรปน ตติยาวิเสสน ใน นยติ และ ปาเปติ เหว ศัพท์ อวฺธารณ เข้ากับ อปฺราธานูเรปน ปเร วิเสสน ของ ปุคฺคเล ๑ อวฺตุตตกมฺม ใน นยติ และ การิตกมฺม ใน ปาเปติ นยติ อาขยาตบถ กคฺคฺควาทก ของ ปุคฺคโล ปาเปติ อาขยาตบถ เหตุกคฺคฺควาทก ของ ปุคฺคโล นยติ วิวริย ใน ชยํ วา ปฺราชยํ วา ปาเปติ ๑ วิวรณฺ ชยํ ก็ดี ปฺราชยํ ก็ดี อวฺตุตตกมฺม ใน ปาเปติ วา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺตุ เข้ากับ ชยํ และ ปฺราชยํ อิติ ศัพท์ สรูป ใน อตุโธ ๑ ลิงฺคตุถ ๑

^๑ ประโยคนี้ จะขึ้นประธานมาก็ได้

ธรรมสุต กุศโต สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ อาทยตุด และ สรูป
 ใน ปททวยสส ๑ สามีสมนุช ใน อตุโธ โส วิเสสน ของ ปุคคโล ๑
 วุตตกมม ใน ปวุจติ สตุธรา อนภิตกตดา ใน ปวุจติ ๑ อาชยาตบท
 กมมวากก ธรรมกุศโต ก็ดี ธรรมรุกชิต ก็ดี สมนุทธโต ก็ดี เมธาวิ ก็ดี
 วิเสสน ของ ปุคคโล ธรรมกุศโต วิวริย ใน ธรรมรุกชิต ๑ วิวรรณ
 ธรรมชปณณาย กรณ ใน สมนุทธโต ธรรมชปณณาย สมนุทธโต
 สณณิ เมธาวิ สณณา วินิจลยธมเม อาธาร ใน จิต- จิตตดา เหตุ ใน ปวุจติ
 ธรรมฐโจ สรูป ใน อิติ ๑ ศัพท์ อาการ ใน ปวุจติ อิติ ศัพท์
 สรูป ใน อตุโธ ๑ ลิงคตุด ๑

พระราชปริยัติโมลี เขมสรโณ วัดพระงาม จ.นครปฐม
 สนามหลวงแผนกบาลี

สัมพันธ์
 ตรวจแก้.